

que ha obtingut per part dels grans mitjans de comunicació –gens interessats, doncs, a posar cadascú al seu lloc i intentar que s'assoleixi un més alt grau de coneixement d'un mateix. Ara Víctor Alexandre ha tornat a les pàgines de les nostres lectures potencials, i continua en aquesta mateixa línia.

Ens presenta *Despullant Espanya*, un llibre dividit en tres capítols: identitat, autoestima i independència, els tres elements indispensables per tal que un poble pugui valdre's per ell mateix. A partir d'aquí, ens fa adonar de totes aquelles actituds que reafirmen la nostra identitat i a partir de les quals nosaltres mateixos hem de reaccionar d'una manera o altra. Ens formula les seves idees i deixa constància de com al llarg de la història ens han dominat, però també de com al llarg de la història ens hem deixat dominar. Tot allò que teníem i tenim a l'abast i que no hem fet i que no fem. D'aquesta manera podem posar-nos en coneixement de causa. Després, cadascú que respongui a la seva manera.

Tracta qüestions que, en principi, tots els catalans hauríem de saber, d'evidents com són, però que malgrat tot cal que ens les recordin per tenir-les ben presents –perquè de vegades la memòria ens falla i l'oblit ens traïx. A més, ens ho sap explicar d'una forma completament amena, introduint exemples i paraules d'altri per tal de fer-nos entendre perfectament allò que pretén dir-nos. I això no és tot, perquè cal reconèixer que Víctor Alexandre se'ns adreça d'una manera molt estratègica ja que sovint no és ell qui respon sinó que ens llança la pregunta perquè siguem nosaltres mateixos qui la responguem, perquè siguem nosaltres mateixos qui raonem i arribem a la conclusió.

És un llibre que ens fa pensar molt en la nostra identitat i com la posem a prova. Ens fa adonar d'allò que ens pertoca defensar per tal de recuperar la normalitat d'una llengua, una cultura i una societat que massa sovint ha restat sotmesa a les imposicions d'uns poders forans que han intentat, deliberadament, eliminar-nos com a poble. Aquesta gosadia i aquest atreviment, avui en dia, en què tanta gent es deixa endur per les masses sense preocupar-se per res més que per l'anar fet, és realment agraït.

Agnès Toda i Bonet



JA N'HI HA PROU, POETA, D'AMAGAR-TE EN ELS LLIBRES¹
21 poètes del XXI. Una antologia dels joves poetes catalans A cura d'Ernest Farrés. Editorial Proa. Barcelona: 2001.

La poesia incipient comporta tota una colla de problemes. D'una banda, sovint els emissors d'aquests textos poètics tenen poques plataformes de prestigi i de reconeixement. D'una altra, els receptors, amb massa freqüència, tenim poques eines on adreçar-nos per conèixer aquesta creació que acaba de sortir de l'ou.

Hi ha, a més, la dificultat afegida de la poca acceptació que actualment té la poesia. Qui llegeix poesia en l'era de la tecnologia? I, encara millor, en una llengua com la catalana? És ja prou coneguda la manca d'exigència de qualitat que impera en aquest segle de l'anonimat compulsiu. La poesia, doncs, com a mostra de la recerca de la perfecció expressiva, té ben pocs adeptes.

Malgrat les adversitats que giren al voltant d'aquests textos, encara hi ha poesia, poetes i qualitat literària. I el que és millor: carn fresca i, per tant, perdurabilitat a dojo. L'antologia que es ressenya en aquest article així ho demostra. Ernest Farrés ha permès que el públic coneguem què es cou en aquests moments pel que fa a la poesia catalana més actual. Tal com indica en el títol (Coincidència simpàtica o recurs de màrqueting? Tant se val, fixem-nos en el contingut.) i especialment en el subtítol, la selecció que ha fet ha estat força personal: el numeral permet indicar que darrere dels 21 poetes antologats n'hi ha bastants més; l'article indefinit del subtítol expressa la modestia de pensar que es tracta d'un recull fruit de la tria pròpia; que, evidentment, n'hi pot haver una altra, d'antologia de joves poetes en llengua catalana. Conscient com és que una antolo-

gia marca èpoques (per dir-ho d'alguna manera), no s'està de dir que la seva és una tradició literària, una de tantes. És una excusa perfecta per a despertar un debat poètic i literari sobre la validesa de la seva selecció.

Deixem-nos de preàmbuls i obrim l'antologia. Els "Mots preliminars" del curador deixen fora qualsevol dubte que pugui derivar de la lectura d'aquesta antologia. Intenta elaborar una declaració de principis, de manera que no hi tinguin cabuda ni males interpretacions ni falses promeses. L'ordre és correctíssim i rigorós: la presentació, els precedents, la metodologia... Impecable.

Contràriament al que hom pugui pensar, sobretot pels precedents d'altres reculls de característiques semblants, no té cap intenció de crear capelletes, malgrat que sovint els trets literaris, els estils, les intencions... coincideixin entre poeta i poeta. Veu la creació literària com una construcció individual, personal i única. Per tant, que ningú no s'estranyi de veure que els poetes es presenten per ordre alfabètic. El recurs alfabètic, altament impersonal, deixa veure aquest caràcter de creació pròpia i individualitzada. Potser això també fa referència a l'anonimat d'aquesta època que vivim.

El personatge, el poeta, pren forma en les pàgines següents. Abans de cada tria de poemes hi ha una breu referència a l'obra i als trets literaris més bàsics de cada escriptor. Aquest fet fa que aquesta antologia no sigui només una carta de presentació de 22 persones (els poetes i l'antòleg), sinó que fa que esdevingui un recurs utilíssim per a l'estudi posterior dels protagonistes. D'aquesta manera, la lectura dels poemes no es fa tan espinesa ni tan poc guiada (que no fonamentada).

Hi ha, tal com hem comentat anteriorment, força característiques comunes a tots els poetes. La que es fa més evident, però que no és en absolut exclusiva, és el fenomen de la intertextualitat, especialment en alguns poetes, com Joan-Elies Adell o com Txema Martínez Anglès. Tots reconeixen d'una manera o d'una altra l'herència del passat, el llegat de les històries antigues, dels poemes ja escrits. Sempre, però, hi ha una reinvençió d'aquestes paraules ja dites. Així ho expressa Txema Martínez Anglès en el poema "La ciutat dels morts", un poema no recollit a

l'antologia que pertany al seu llibre *La nit sense alba*: el «plagi del passat» esdevé una recreació –«Però una nota, un vers, potser la llengua / de la passió, ens salven»–. Els poetes als quals recorren són d'allò més divers: Eliot, Vinyoli, Marçal, Ferrater... Potser aquesta recurrència a la intertextualitat fa veure una manca d'idees noves. No és una conclusió gaire original: Miquel de Palol diu al pròleg de *La reconstrucció de l'aristocràcia*, un magnífic llibre d'Hèctor Bofill: «poques són ja les coses que a la poesia li queden més enllà de l'excel·lència en la pràctica dels trets específics de la seva identitat.»

Un altre dels trets que comparteixen tots aquests poetes és el de la filologia. I m'agradaria que s'entengués amb el sentit purament etimològic del mot. Són amants, al meu parer, de la paraula, perquè és la que els forja, en la majoria dels casos, una realitat que no entenen i que, potser, no accepten. Molts prenen el mot i el discurs poètic com a recursos per fer-se seu aquest món, «aquest immens diccionari en moviment», en paraules de David Escamilla, un dels autors antologats.

Malgrat tot, però, hi ha poques veus crítiques en aquests versos. És evident que hi ha poetes i poemes més contundents, però sovint es peca d'afectació. En aquests moments és quan la poesia d'Hèctor Bofill o de Júlia Zabala entren millor, malgrat que són absolutament diferents l'una de l'altra. Per una banda, la creació poètica de Bofill és una autèntica sotragada dels sentits, amb unes paraules dures però planeres que torben qualsevol lector; no és, en absolut, una veu representativa de la poesia catalana que es recull en aquesta antologia, i potser per això resulta tan atractiu. Per una altra, els mots de Júlia Zabala són autèntiques tortures per a la nostra vida acomodada de societat del benestar. Sense traspasar la línia del proselitisme i del panfletisme, els seus versos, profundament narratius, traspuen una crítica social perfectament digerible i, alhora, tan necessària. Les escenes més dures i cruels de la història contemporània es mesclen amb elements quotidians, casolans, la qual cosa porta a contradiccions cíniques com les mateixes situacions que narra: «Qui els explicarà ara que tu no vas anar a la guerra, / que la guerra vingué a casa teua, vingué a demanar sal / i s'hi va quedar.»



Hi ha molts altres poetes que criden l'atenció en aquesta antologia. És clar, però, que sempre, en qualsevol recull, n'hi ha de més efectius i de més afectius. Aquí, doncs, faré la meua petita selecció derivada de l'antologia que ressenyem. A banda dels poetes que ja han anat apareixent en les línies de més amunt, crec que cal destacar la profunda delicadesa dels mots d'Iban L. Llop, en què la melangia té un paper primordial, però amb l'encert de no caure mai en afectacions gratuïtes. El seu recull *Pell de salobre* és dipositar d'uns versos carregats d'artifici i de sensualitat –«La nit no para de créixer, / la meua pell i sap de memòria.» A més, també vull destacar la creació poètica de Manuel Forcano, especialment la del seu llibre *Corint*. Al meu parer, la selecció dels poemes que ha fet Farrés en l'antologia no és representativa de la qualitat literària que ressegueix tota l'obra esmentada. Les imatges carregades de força sensual són gairebé un fil argumental en aquest llibre, ple, alhora, de referències cultes i exquisides.

Moltes de les referències que s'han anat apuntant en aquest article procedeixen de poemes que no apareixen en l'antologia que, de fet, n'és l'excusa. Potser és una simple qüestió de gustos. Però també és una mica el pretext per presentar el llibre, recentíssim, d'un dels escriptors que s'han escollit per a *21 poètes*. Es tracta de Sebastià Alzamora i de la seva última obra, *Mula morta*, prologada per Bartomeu Fiol, que transmet una gran brutalitat de contingut i d'expressió, motivada, però, per aquest món racional que tots hem creat i que portem dintre: «El cervell és la taca original, / el començament de la violència.» És evident que es tracta d'una repassada molt ràpida i, per tant, superficial. Una autèntica mirada a la poesia catalana

contemporània mereix hores i hores d'estudi i, per tant, pàgines i pàgines de text. Les conclusions a les quals podem arribar són moltes (predomini masculí dels escriptors de poesia, el gran nombre de poetes del País Valencià...), però n'hi ha una, que ja s'ha anat intuït a través d'aquestes línies: la poesia catalana actual pot respirar tranquil·la. La tradició i la modernitat continuen com a parella de fet en els versos d'aquests nous escriptors. Encara que sembli difícil d'entendre, encara hi ha veus lúcides que es volen fer sentir...

¹ IBAN L. LLOP. "Ja n'hi ha prou". *Pell de salobre*. Ed. 62. Barcelona: 1996. Pàg. 64.

Ester Alberich Forn

EL DESIG DE LLIBERTAT EXIGEIX RUPTURES

Malika Mokeddem: *La prohibida*. Jonc, Lleida, 2001 [L'interdit, 1993. Traducció d'Elena Garsaball, 209 pàgines] i *La nit de la sargantana*. Editorial Jonc, Lleida, 2001 [La nuit de la lézarde, 1997. Traducció de M. Carme Figuerola, 162 pàgines].

"La rebel·lió contra les injustícies és una cosa; el vertader desig de llibertat n'és una altra que exigeix un pas més important, de vegades algunes ruptures".

Amb *La prohibida*, Malika Mokeddem ens convida a formar part d'un món la realitat del qual ens pot semblar ben llunyana, però, per la nostra condició d'éssers humans, no ens en podem deslligar per complet. Aquesta condició ens dona la possibilitat de ser lliures, però també ens pot arrossegar cap als paratges més miserables i desoladors de la nostra ànima i, convertir-la, així, en un mirall d'aquelles tragèdies constants de la història de la humanitat. L'autora ha aconseguit de vèncer el determinisme social, polític i econòmic que el seu país d'origen, Algèria, li imposa i, aquest és també el mèrit de Sultana, el personatge central d'una història del tot versemblant, en què la crueltat i la brutalitat no són monopoli del seu país ni de la seva cultura, sinó que pertanyen a tots els pobles, sobretot a aquells que han acabat sent reconeguts per damunt dels altres a còpia d'anar-se embrutant les mans de sang. L'escriptora algeriana, gràcies a una notable capacitat de distanciament, és capaç de fer universal la sensació de